

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

AN ARDTEISTIMÉIREACHT 2008

**AISTRIÚCHÁN
AR SCÉIM MHARCÁLA**

STAIR

GNÁTHLEIBHÉAL

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

AN ARDTEISTIMÉIREACHT 2008

AISTRIÚCHÁN AR SCÉIM MHCÁLA

STAIR AN NUA-AOIS

GNÁTHLEIBHÉAL

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

AN ARDTEISTIMÉIREACHT 2008

AISTRIÚCHÁN AR SCÉIM MHARCÁLA

STAIR AN NUA-AOIS

GNÁTHLEIBHÉAL

TUARASCÁIL AR AN STAIDÉAR TAIGHDE (TST)
(100 marc)

TEIDEAL AN STAIDÉIR (níl aon mharc ina leith seo)

Ní cheadaítear marc ar bith i leith an teidil ach ní mór an teideal a thabhairt san áireamh sa mheastóireacht ‘ar an mbaint atá ag na foinsí leis an ábhar staidéir’ faoin Meastóireacht ar na Foinsí.

PLEAN IMLÍNEACH (15 marc)

Foinsí a lua = 6 mharc   Gnéithe eile = 9 marc

Foinsí a lua

Iarrtar dhá fhoinse a lua.

Foinse amháin a lua go cuimsitheach agus go cruinn = 3 mharc

3 mharc x 2 = 6 mharc ar an dá fhoinse

Teideal = marc amháin

Údar = marc amháin

Mír eolais eile sa bhreis air sin mar fhianaise (eg: foilsitheoir, dáta foilsithe, seoladh suíomh idirlín, etc) = marc amháin

An t-ábhar staidéir atá molta a shainiú agus bunús a thabhairt dó, ag sonrú na n-aidhmeanna agus an cur chuige atá i gceist.

An leagann an t-iarrthóir amach go soiléir an t-ábhar a bhfuil sé i gceist staidéar a dhéanamh air agus an chúis go ndéantar? An leagann an t-iarrthóir amach na haidhmeanna leis an staidéar agus an chaoi ar dóigh go mbainfear amach iad?

Agus an freagra á mheas ina iomláine, cé chomh maith agus a éiríonn leis an iarrthóir sin a dhéanamh go soiléir agus go loighiciúil?

go han-mhaith = 8-9 marc
go maith = 6-7 marc
go réasúnta = 3-5 mharc
go lag = 0-2 mharc

MEASTÓIREACHT AR NA FOINSÍ (25 marc)

Tagairt a dhéanamh d'fheabhas nó do laige na bhfoinsí agus léargas a thabhairt ar an mbaint atá ag na foinsí leis an ábhar.

Cé chomh maith agus a éiríonn leis an iarrthóir seo a dhéanamh go soiléir agus go loighiciúil?

Tagairt don DÁ fhoirse	<i>go han-mhaith</i>	= 21-25 marc
	<i>go maith</i>	= 15-20 marc
	<i>go réasúnta</i>	= 8-14 marc
	<i>go lag</i>	= 0-7 marc

Tagairt d'fhoirse AMHÁIN	<i>go han-mhaith</i>	= 14-17 marc
	<i>go maith</i>	= 10-13 marc
	<i>go réasúnta</i>	= 5-9 marc
	<i>go lag</i>	= 0-4 marc

AISTE FHADA (60 marc)

Aiste staire = 50 marc   Athbhreithniú ar an bpróiseas taighde = 10 marc

Is féidir an t-athbhreithniú ar an bpróiseas taighde a bheith ina chuid slán den aiste nó is féidir é a chur i láthair mar ghné ar leith den obair.

Ba cheart an aiste staire a mheas mar aonad ann féin agus marcanna as 50 a bhronnadh mar seo a leanas

<p><i>Eolas ar an stair – 25 marc</i> Críochnúil, cruinn agus ag baint le hábhar an teidil</p>	<p><i>An-mhaith:</i> 21-25 <i>Go maith:</i> 15-20 <i>Réasúnta:</i> 8-14 <i>Go lag:</i> 0-7</p>
<p><i>Scileanna taighde – 15 marc</i> Tá suntas ó thaobh staire leis an taighde a roghnaíodh (ní ábhar gan iomrá, gan tábhacht é) Plé chóir chothrom ar na ceisteanna</p>	<p><i>An-mhaith:</i> 14-15 <i>Go maith:</i> 10-13 <i>Réasúnta:</i> 5-9 <i>Go lag:</i> 0-4</p>
<p><i>Cur i láthair – 10 marc</i> Litearthacht Leagan amach Fad cúí</p>	<p><i>An-mhaith:</i> 8-10 <i>Go maith:</i> 6-7 <i>Réasúnta:</i> 4-5 <i>Go lag:</i> 0-3</p>

Athbhreithniú ar an bpróiseas taighde (10 marc)

Is féidir seo a chur i láthair mar chuid ann féin nó mar chuid slán den aiste.

Ba cheart don scrúdaitheoir an cuntas ar an bpróiseas taighde a mheas ina iomláine.

Tar éis an t-athbhreithniú a mheas, ba cheart don scrúdaitheoir marcanna a bhronnadh mar seo a leanas:

An-mhaith: 8-10

Go maith: 6-7

Réasúnta: 4-5

Go lag: 0-3

Roinn 1: CEIST DHOICIMÉID-BHUNAITHE (CDB)
(100 marc)

Tá ceithre chuid sa cheist Dhoiciméid-bhunaithe:

1. Tuiscint (40 marc)
2. Comparáid (20 marc)
3. Criticeas (20 marc)
4. Comhthéacsúchán (20 marc)

1. Tuiscint (40 marc)

- (a) “cóiríochtaí atá comhionann lena chéile ach atá ar leith óna chéile a chur ar fáil do dhaoine geala agus do Ghormaign”
“cóiríochtaí atá comhionann lena chéile ach...ar leith óna chéile” = 4M
“cóiríochtaí do dhaoine geala agus do Ghormaign” = 4M
An dá ghné chun lánmharcanna a ghnóthú 8M
- (b) “cumhacht oifigeach póilíní” NÓ chun tabhairt ar phaisinéirí suí sna suíocháin a thugtar don chine lena mbaineann siad 8M
- (c) “diúltú do shuíochán nó gan suíochán a thógáil i measc na suíochán a thugtar don chine lena mbaineann sé”
“diúltú do shuíochán nó gan suíochán a thógáil” = 4M
Ní mór “i measc na suíochán a thugtar don chine lena mbaineann sé” le lánmharcanna a ghnóthú 8M
- (d) “gan taisteal ar an mbus chuig do chuid oibre, ar scoil, ná chuig áit ar bith”
“gan taisteal ar an mbus” = 4M
Ní mór “chuig do chuid oibre, ar scoil, ná chuig áit ar bith” le lánmharcanna a ghnóthú 8M

- (e) Trína rá “ní bheidh bagairt ná bulaíocht ar bith ann” NÓ
“Ní mór an grá a bheith mar sprioc againn” NÓ
“Ná lig d’fhear ar bith tú a tharraingt anuas chomh mór sin go mbíonn ort
fuath a thabhairt dó” 8M

Lánmharcanna = 40M

2. **Comparáid (20 marc)**

- (a) Doiciméad A maidir le “rialacha agus rialacháin” = 1M
Doiciméad B maidir le “ceartas agus síocháin” = 1M
Míníonn an t-iarrthóir údar an rogha aige, trí thagairt don dá dhoiciméad.
Marcáiltear an míniú de réir mar atá tuillte.
Tagairt don dá dhoiciméad = 4M + 4M Lánmharcanna = 10M

- (b) Doiciméad A = 4M
An chúis a luaitear le Doiciméad A a roghnú = 6M
Marcáiltear an míniú de réir mar atá tuillte. Lánmharcanna = 10M

3. **Criticeas (20 marc)**

- (a) Frása ar bith de chineál an dlí, leithéid “Ní mór do gach duine”, “Beidh
cumhacht...ag fostaí ar bith”, etc = 4M
An chúis a luaitear leis an frása a roghnú = 6M
Marcáiltear an míniú de réir mar atá tuillte. Lánmharcanna = 10M

- (b) Foinse phríomhúil Doiciméad A = 1M
Foinse phríomhúil Doiciméad B = 1M
Míníonn an t-iarrthóir údar an rogha aige, trí thagairt don dá dhoiciméad
Marcáiltear an míniú de réir mar atá tuillte.
Tagairt don dá dhoiciméad = 4M + 4M Lánmharcanna = 10M

4. **Comhthéacsúchán (20 marc)**

- Marcáiltear de réir phrionsabail an Ráiteas Buntábhachta.
Lánmharcanna = 20M

Is féidir a thabhairt de shainmhíniú ar **Ráiteas Buntábhachta** gur ráiteas de chineál acu seo a leanas atá ann:

- Ráiteas faoi fhíric den suntas a bhaineann le hábhar na ceiste a cuireadh
- Míniú, tuairim nó tráchttaireacht den fhiúntas a bhaineann le hábhar na ceiste a cuireadh
- Ráiteas réamhráiteach nó clabhsúir den suntas a bhaineann le hábhar na ceiste a cuireadh

Maidir leis an bprionsabal marcála de réir Ráiteas Buntábhachta a chur i bhfeidhm, déanfaidh na scrúdaitheoir mar seo a leanas:

- Tar éis an freagra a léamh, ba cheart é a bhriseadh suas ina Ráitis Buntábhachta, agus tic (✓) a chur ag ceann gach Ráiteas Buntábhachta a chríochnaítear
- Bronntar 5 mharc ar gach Ráiteas Buntábhachta a chríochnaítear
- D'fhéadfadh go ngnóthófaí 1-4 mharc ar Ráiteas Buntábhachta nach gcríochnaítear ag deireadh freagra.

Sa chás seo, maidir le ceist 4 sa Cheist Dhoiciméad-bhunaithe, féachfaidh an scrúdaitheoir le 5 mharc an ceann a bhronnadh maidir le ceithre Ráiteas Buntábhachta maidir le lánmharcanna 20 marc.

Roinn 2: ÉIRE (200 marc)
agus
Roinn 3: AN EORAIP AGUS AN DOMHAN MÓR (100 marc)

Ní mór don iarrthóir freagairt mar gheall ar **dhá** Topaic i Roinn 2 agus Topaic **amháin** i Roinn 3.

Tá gach Topaic roinnte ina thrí chuid:

- A. Aonad faoi spreagadh le 4/5 de cheisteanna gearra le tabhairt fúthu (Lánmharcanna: 30 marc)
- B. Alt gairid le scríobh mar gheall ar cheann de cheithre cinn de cheanteidil (Lánmharcanna: 30 marc)
- C. Alt níos faide le scríobh mar fhreagra ar cheann de cheithre cinn de cheisteanna (Lánmharcanna: 40 marc)

Déanfar an mharcáil ar A, B agus C mar seo a leanas:

- A. Is é an gnáthrud go mbronnfar na marcanna de réir 6 mharc in aghaidh na ceiste agus le 6 mharc x 5 ghnóthófaí lánmharcanna 30 marc. Féach **Nótaí maidir le topaicí faoi leith** thíos maidir le hathruithe ón nós sin.
- B. Déanfar an mharcáil ar an bhfreagra seo de réir phrionsabail an Ráiteas Buntábhachta mar a leagtar síos thuas. Ceadófar Uasmharc Carnach 20 marc i leith na Ráitis Bhuntábhachta agus ceadófar Uasmharc 10 marc i leith Bhreithmheas Ginearálta an scrúdaitheora ar an bhfreagra. Féach an scála aistritheach thíos.
- C. Déanfar an mharcáil ar an bhfreagra seo de réir phrionsabail an Ráiteas Buntábhachta mar a leagtar síos thuas. Ceadófar Uasmharc Carnach 30 marc i leith na Ráitis Bhuntábhachta agus ceadófar Uasmharc 10 marc i leith Bhreithmheas Ginearálta an scrúdaitheora ar an bhfreagra. Féach an scála aistritheach thíos.

Marc Carnach (MC)

Seo é an marc iomlán a bhronntar mar gheall ar Ráitis Bhuntábhachta, faoi réir ar uasmhéid marcanna 20 marc i gcás chuid B agus uasmhéid marcanna 30 marc i gcás chuid C.

Breithmheas Ginearálta (BG)

Agus marcanna á mbronnadh faoi BG, tabharfaidh an scrúdaitheoir san áireamh a fheabhas a thagann an freagra leis an gceannteideal nó a théitear i ngleic leis an gceist a cuireadh. Beidh an tábla grádúcháin seo a leanas i bhfeidhm:

Sármhaith: 9-10 marc

An-mhaith: 7-8 marc

Go maith: 5-6 mharc

Réasúnta: 3-4 mharc

Go lag: 0-2 mharc

Agus marcanna faoi MC agus BG araon á mbronnadh, beidh dearcadh oscailte ag an scrúdaitheoir, ag déileáil leis an ábhar, maidir leis an réimse freagraí inghlactha a bhféadfaí bheith ag súil leo ó iarrthóir ar an nGnáthleibhéal agus beidh tuiscint ag an scrúdaitheoir ar scóip an eolais agus na scileanna staire a éilítear faoin siollabas.

Nótaí faoi Topaicí faoi leith

ROINN 2: ÉIRE (200 marc)

Ceisteanna faoi dhá cheann de na sé topaic le freagairt.

Éire: Topaic 1

Éire agus an tAontas, 1815-1870

- A1. Aisghairm (Acht an Aontais) AGUS Parlaimint i mBaile Átha Cliath
3 + 3 = (6)
- A2. “le comhairle a ghlacadh óna chéile” AGUS le go nglacfadh daoine
comhairle ó Ó Conaill (an ceannaire orthu) 3 + 3 = (6)
- A3. Seacht n-ochtú (6)
- A4. “go ciúin agus go mall ... go docht daingean ...leis an gcinnteacht
(misneach) go mbuafar”
Go ciúin agus go mall = 3M
Go ciúin, go mall, go docht daingean, go misniúil = 6M (6)
- A5. Cúis inghlactha AMHÁIN (6)
- B - Lánmharcanna MC = 20 marc   Lánmharcanna BG = 10 marc
- C - Lánmharcanna MC = 30 marc   Lánmharcanna BG = 10 marc

Éire: Topaic 2

Gluaiseachtaí ar son Leasú Polaitíochta agus Sóisialta, 1870-1914

- A1. Níor chaith = 3M
Ba léir gur vótaí in aghaidh an Rialtais Dúchais vóta ar son
Aontachtaithe Éireannacha = 3M (6)
- A2. Na Coimeádaigh (6)
- A3. Na Coimeádaigh = 3M
Mar bhí na Coimeádaigh i gcoinne an Rialtais Dúchais = 3M (6)
- A4. Na Liobrálaigh (6)
- A5. Cúis inghlactha AMHÁIN (6)
- B - Lánmharcanna MC = 20 marc   Lánmharcanna BG = 10 marc
- C - Lánmharcanna MC = 30 marc   Lánmharcanna BG = 10 marc

Éire: Topaic 3

Ar thóir an fhlaithis agus tionchar na críochdheighilte, 1912-1949

- A1. Éirí amach “mire agus coiriúil” a bhí ann / tá Baile Átha Cliath ina láthair léirscriosta atá coscrach le breathnú air” / “na foirgnimh ba bhreátha...níl iontu anois ach carnáin...de luaith smolchaite” / codarsnacht idir laochra sa Chéad Chogadh Domhanda agus a ndearna lucht an eirí amach i mBaile Átha Cliath / “cáil a dtíre dúchais” scriosta ag lucht an éirí amach
DHÁ CHEANN ar bith ar 3M an ceann (6)
- A2. “na foirgnimh ba bhreátha...níl iontu anois ach carnáin...de luaith smolchaite” (6)
- A3. Poblacht na hÉireann (6)
- A4. “bhí siad timpeallaithe, ghéill cuid mhaith díobh, d’éalaigh tuilleadh agus lámhachadh cuid mhaith”
Timpeallaithe = 3M d’éalaigh agus / nó lámhachadh = 3M (6)
- A5. P Mac Piarais, Ó Conghaile, Ceannt, Pluincéad, Mac Donncha, Mac Diarmada, Ó Cléirigh, Ó Dálaigh, L Mac Piarais, Ó hAnnracháin, Mac Giolla Bhríde, Ó Mealláin, Coilbeard, Heuston, T Ceannt, de Valera, Brugha, Markievicz, Mac Easmáinn
BEIRT ar bith ar 3M an duine (6)

B - Lánmharcanna MC = 20 marc   Lánmharcanna BG = 10 marc

C - Lánmharcanna MC = 30 marc   Lánmharcanna BG = 10 marc

Éire: Topaic 4

Diaspóra na hÉireann, 1840-1966

- A1. Ceathracha (6)
- A2. 21,000 (6)
- A3. Ceanada (6)
- A4. Cúis inghlactha AMHÁIN (6)
- A5. Tionchar inghlactha AMHÁIN (6)

B - Lánmharcanna MC = 20 marc   Lánmharcanna BG = 10 marc

C - Lánmharcanna MC = 30 marc   Lánmharcanna BG = 10 marc

Éire: Topaic 5

An pholaitíocht agus an tsochaí i dTuaisceart Éireann, 1949-1993

- A1. Duine as gach cúigear (de na fir dífhostaithe) (6)
A2. Ar fhaitíos go gcuirfí an cheist ar “an duine mícheart” = 3M
AGUS “go dtabharfaí greasáil [dóibh] dá bharr” = 3M (6)
A3. “d’fhéadfaidís siúl isteach i dtródam na bpóilíní” = 3M
AGUS “go ndéanfaí ciseach díobh sraith ar shraith” = 3M (6)
A4. “bogadh isteach ... le smachtíní agus sála agus buataisí”
NÓ “bhuail siad gach duine amach as an tsráid” (6)
A5. Éileamh inghlactha AMHÁIN (6)

B - Lánmharcanna MC = 20 marc   Lánmharcanna BG = 10 marc

C - Lánmharcanna MC = 30 marc   Lánmharcanna BG = 10 marc

Éire: Topaic 6

An rialtas, an geilleagar agus an tsochaí i bPoblacht na hÉireann 1949-1989

- A1. (Ceart ar) chomhionannas pá (pá comhionann) (6)
A2. An mháthair (6)
A3. Tugadh liúntas dóibh (liúntas bhean chéile príosúnaigh) (6)
A4. Sochar dífhostaíochta, sochar míchumais, sochar déadliachta, sochar radharceolaíochta
Dífhostaíocht = 3M
AGUS míchumas, déadliacht, radharceolaíocht = 3M (6)
A5. Bealach inghlactha AMHÁIN (6)

B - Lánmharcanna MC = 20 marc   Lánmharcanna BG = 10 marc

C - Lánmharcanna MC = 30 marc   Lánmharcanna BG = 10 marc

ROINN 3: AN EORAIP AGUS AN DOMHAN MÓR (100 marc)

Ceisteanna le freagairt ar cheann **amháin** de na cúig topaic.

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 1

An náisiúnachas agus foirmiú stát san Eoraip, 1815-1871

- A1. 1848 = 3M AGUS Londain = 3M (6)
A2. I nDúiche na Réine / sa Ghearmáin = 3M
AGUS bhí iompaithe ag a mhuintir ón nGiúdachas = 3M (6)
A3. *Das Kapital* (6)
A4. D'éireoidís amach
NÓ chruthóidís sochaí neamhaicmeach = 3M (6)
A5. Athrú inghlactha AMHÁIN (6)

B - Lánmharcanna MC = 20 marc Lánmharcanna BG = 10 marc

C - Lánmharcanna MC = 30 marc Lánmharcanna BG = 10 marc

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 2

Náisiúntáit agus teannas idirnáisiúnta, 1871-1920

- A1. Níorbh fhéidir gnó a dhéanamh le Gladstone (6)
A2. D'fhonn gráin na Fraince ar an nGearmáin a laghdú (6)
A3. Ní raibh = 3M Bhí an Fhrainc chomh naimhdeach leis an nGearmáin
agus a bhí riamh = 3M (6)
A4. D'fhonn Alsace-Lorraine a fháil ar ais (6)
A5. Gan baint ar bith, nó fíorbheagán, a bheith ag an nGearmáin leis (6)

B - Lánmharcanna MC = 20 marc Lánmharcanna BG = 10 marc

C - Lánmharcanna MC = 30 marc Lánmharcanna BG = 10 marc

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 3

Deachtóireacht agus daonlathas san Eoraip, 1920-1945

- A1. DHÁ cheann ar bith as Airde, Seinge, Gruaig Fhionn, Crógacht
3M x 2 = 6M (6)
A2. Ó tá sé ramhar (6)
A3. Hitler (an Fuehrer) (6)
A4. Bhí díspeagadh nó masla ann maidir le polasaí agus propaganda na
Naitsíoch (6)
A5. Díothú na nGiúdach (6)

B - Lánmharcanna MC = 20 marc Lánmharcanna BG = 10 marc

C - Lánmharcanna MC = 30 marc Lánmharcanna BG = 10 marc

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 4
Easaontas agus ath-ailíniú san Eoraip, 1945-1992

- A1. An Fhrainc, an Bhreatain, SAM
DHÁ cheann ar bith $3M \times 2 = 6M$ (6)
- A2. Trí cinn (6)
- A3. Óir bhí Beirlín Thiar talamhiata in Oirthear na Gearmáine NÓ
Bhí gá ag gach ceantar (ceantar na Fraince, ceantar na Breataine,
ceantar SAM) le bealach soláthair dá chuid féin (6)
- A4. APSS (Aontas na bPoblachtaí Sóivéadacha Sóisialacha) (6)
- A5. Cor inghlactha **amháin** a tharla (6)
- B - Lánmharcanna MC = 20 marc   Lánmharcanna BG = 10 marc
- C - Lánmharcanna MC = 30 marc   Lánmharcanna BG = 10 marc

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 5
Cúlú na hEorpa ó impireachtaí agus an toradh, 1945-1990

- A1. Rinne sé náisiúnú ar Chanáil Suez (6)
- A2. Beart míleata (6)
- A3. Tá an Bhreatain réidh chun gníomhú
gan cabhair ó chumhachtaí eile = 3M
Aon fhianaise inghlactha i dtaca leis an ráiteas sin = 3M (6)
- A4. Tubaiste mhór do gheilleagar chumhachtaí an Iarthair = 3M
AGUS dá dtionchar sa Mheán-Oirthear = 3M (6)
- A5. Toradh inghlactha AMHÁIN (6)
- B - Lánmharcanna MC = 20 marc   Lánmharcanna BG = 10 marc
- C - Lánmharcanna MC = 30 marc   Lánmharcanna BG = 10 marc

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

AN ARDTEISTIMÉIREACHT 2008

AISTRIÚCHÁN AR SCÉIM MHARCÁLA

STAIR AN LUATH-AOIS

GNÁTHLEIBHÉAL

Coimisiún na Scrúduithe Stáit
State Examinations Commission

AN ARDTEISTIMÉIREACHT 2008

AISTRIÚCHÁN AR SCÉIM MHARCÁLA

STAIR AN LUATH-AOIS

GNÁTHLEIBHÉAL

TUARASCÁIL AR AN STAIDÉAR TAIGHDE (TST)
(100 marc)

TEIDEAL AN STAIDÉIR (níl aon mharc ina leith seo)

Ní cheadaítear marc ar bith i leith an teidil ach ní mór an teideal a thabhairt san áireamh sa mheastóireacht ‘ar an mbaint atá ag na foinsí leis an ábhar staidéir’ faoin *Meastóireacht ar na Foinsí*.

PLEAN IMLÍNEACH (15 marc)

Foinsí a lua = 6 mharc   Gnéithe eile = 9 marc

Foinsí a lua

Iarrtar dhá fhoinse a lua.

Foinse amháin a lua go cuimsitheach agus go cruinn = 3 mharc

3 mharc x 2 = 6 mharc ar an dá fhoinse

Teideal = marc amháin

Údar = marc amháin

Mír eolais eile sa bhreis air sin mar fhianaise (eg: foilsitheoir, dáta foilsithe, seoladh suíomh idirlín, etc) = marc amháin

An t-ábhar staidéir atá molta a shainiú agus bunús a thabhairt dó, ag sonrú na n-aidhmeanna agus an cur chuige atá i gceist.

An leagann an t-iarrthóir amach go soiléir an t-ábhar a bhfuil sé i gceist staidéar a dhéanamh air agus an chúis go ndéantar? An leagann an t-iarrthóir amach na haidhmeanna leis an staidéar agus an chaoi ar dóigh go mbainfear amach iad?

Agus an freagra á mheas ina iomláine, cé chomh maith agus a éiríonn leis an iarrthóir sin a dhéanamh go soiléir agus go loighiciúil?

go han-mhaith = 8-9 marc
go maith = 6-7 marc
go réasúnta = 3-5 mharc
lag = 0-2 mharc

MEASTÓIREACHT AR NA FOINSÍ (25 marc)

Tagairt a dhéanamh d'fheabhas nó do laige na bhfoinsí agus léargas a thabhairt ar an mbaint atá ag na foinsí leis an ábhar.

Cé chomh maith agus a éiríonn leis an iarrthóir seo a dhéanamh go soiléir agus go loighiciúil?

Tagairt don DÁ fhoirse	<i>go han-mhaith</i>	= 21-25 marc
	<i>go maith</i>	= 15-20 marc
	<i>go réasúnta</i>	= 8-14 marc
	<i>lag</i>	= 0-7 marc

Tagairt d'fhoirse AMHÁIN	<i>go han-mhaith</i>	= 14-17 marc
	<i>go maith</i>	= 10-13 marc
	<i>go réasúnta</i>	= 5-9 marc
	<i>lag</i>	= 0-4 marc

AISTE FHADA (60 marc)

Aiste staire = 50 marc   Athbhreithniú ar an bpróiseas taighde = 10 marc

Is féidir an t-athbhreithniú ar an bpróiseas taighde a bheith ina chuid slán den aiste nó is féidir é a chur i láthair mar ghné ar leith den obair.

Ba cheart an aiste staire a mheas mar aonad ann féin agus marcanna as 50 a bhronnadh mar seo a leanas

<i>Eolas ar an stair – 25 marc</i> Críochnúil, cruinn agus ag baint le hábhar an teidil	<i>An-mhaith:</i> 21-25 <i>Go maith:</i> 15-20 <i>Réasúnta:</i> 8-14 <i>Lag:</i> 0-7
<i>Scileanna taighde – 15 marc</i> Tá suntas ó thaobh staire leis an taighde a roghnaíodh (ní ábhar gan iomrá, gan tábhacht é) Plé chóir chothrom ar na ceisteanna	<i>An-mhaith:</i> 14-15 <i>Go maith:</i> 10-13 <i>Réasúnta:</i> 5-9 <i>Lag:</i> 0-4
<i>Cur i láthair – 10 marc</i> Litearthacht Leagan amach Fad cúí	<i>An-mhaith:</i> 8-10 <i>Go maith:</i> 6-7 <i>Réasúnta:</i> 4-5 <i>Lag:</i> 0-3

Athbhreithniú ar an bpróiseas taighde (10 marc)

Is féidir seo a chur i láthair mar chuid ann féin nó mar chuid slán den aiste.

Ba cheart don scrúdaitheoir an cuntas ar an bpróiseas taighde a mheas ina iomláine.

Tar éis an t-athbhreithniú a mheas, ba cheart don scrúdaitheoir marcanna a bhronnadh mar seo a leanas:

An-mhaith: 8-10

Go maith: 6-7

Réasúnta: 4-5

Lag: 0-3

Roinn 1: CEIST DHOICIMÉID-BHUNAITHE (CDB)
(100 marc)

Tá ceithre chuid sa cheist Dhoiciméid-bhunaithe:

1. Tuiscint (40 marc)
2. Comparáid (20 marc)
3. Criticeas (20 marc)
4. Comhthéacsúchán (20 marc)

1. Tuiscint (40 marc)

(a) Go mba drochfhear é Cailvín (4M) a raibh teagasc bréige á chraobhscaoileadh aige (4M)

$$4M + 4M = 8M$$

(b) Bhí air siúl thart feadh na cathrach ina léine, é ceann-nochta, coinneal lasta ina láimh (4M),

admháil gur labhair sé go mailíseach agus trócaire a impí (4M)

NÓ náiriú os comhair an phobail (4M)

agus ceann amháin de na gnéithe sin thuas (4M)

$$4M + 4M = 8M$$

(c) Ameaux

8M

(d) Cailvín

8M

(e) Chuir “roinnt fear maith” (4M) cruálacht i leith Chailvín

toisc fonn air éirib na héagóra a rinneadh air a bhaint as (4M)

8M

2. *Comparáid (20 marc)*

- (a) Aontaíonn nó Ní aontaíonn? Déantar ar a laghad tagairt **amháin** sa fhreagra don gach doiciméad faoi seach.
Marcáiltear leibhéal an mhíniúcháin de réir mar atá tuillte.
Tagairt don dá dhoiciméad = 5M + 5M   Lánmharcanna = 10M

- (b) Doiciméad A nó Doiciméad B NÓ A agus B?

Déanann an t-iarrthóir an rogha agus luaitear ar a laghad **dhá** chúis leis an rogha

Marcáiltear caighdeán an mhíniúcháin de réir mar atá tuillte.

Tagairt don dá dhoiciméad = 5M + 5M   Lánmharcanna = 10M

3. *Criticeas (20 marc)*

- (a) Ní mór freagairt mar gheall ar dhoiciméad B. Ní mór **dhá** thuairim a lua arna mbunú ar dhoiciméad B amháin   5M + 5M
I gcás freagra nach luaitear ann ach tuairim amháin = 5M ar a mhéad
Lánmharcanna = 10M

- (b) Bheadh nó Ní bheadh? Luaitear cúis **amháin** leis an bhfreagra.
Marcáiltear caighdeán an mhíniúcháin de réir mar atá tuillte.
Lánmharcanna = 10M

4. *Comhthéacsúchán (20 marc)*

Marcáiltear de réir phrionsabail an Ráiteas Buntábhachta.

Lánmharcanna = 20M

Is féidir a thabhairt de shainmhíniú ar **Ráiteas Buntábhachta** gur ráiteas de chineál acu seo a leanas atá ann:

- Ráiteas faoi fhíric den suntas a bhaineann le hábhar na ceiste a cuireadh
- Míniú, tuairim nó tráchttaireacht den fhiúntas a bhaineann le hábhar na ceiste a cuireadh
- Ráiteas réamhráiteach nó clabhsúir den suntas a bhaineann le hábhar na ceiste a cuireadh

Maidir leis an bprionsabal marcála de réir Ráiteas Buntábhachta a chur i bhfeidhm, déanfaidh na scrúdaitheoir mar seo a leanas:

- Tar éis an freagra a léamh, ba cheart é a bhriseadh suas ina Ráitis Buntábhachta, agus tic ($\checkmark$) a chur ag ceann gach Ráiteas Buntábhachta a chríochnaítear
- Bronntar 5 mharc ar gach Ráiteas Buntábhachta a chríochnaítear
- D'fhéadfadh go ngnóthófaí 1-4 mharc ar Ráiteas Buntábhachta nach gcríochnaítear ag deireadh freagra

Sa chás seo, maidir le ceist 4 sa Cheist Dhoiciméad-bhunaithe, féachfaidh an scrúdaitheoir le 5 mharc an ceann a bhronnadh maidir le ceithre Ráiteas Buntábhachta i ndáil le lánmharcanna 20 marc.

**Roinn 2: ÉIRE (200 marc) agus
Roinn 3: AN EORAIP AGUS AN DOMHAN MÓR (100 marc)**

Ní mór don iarrthóir freagairt mar gheall ar **dhá** Topaic i Roinn 2 agus Topaic **amháin** i Roinn 3

Tá gach Topaic roinnte ina thrí chuid:

- A. Aonad faoi spreagadh le 4/5 de cheisteanna gearra le tabhairt fúthu (Lánmharcanna: 30 marc)
- B. Alt gairid le scríobh mar gheall ar cheann de cheithre cinn de cheanteidil (Lánmharcanna: 30 marc)
- C. Alt níos faide le scríobh mar fhreagra ar cheann de cheithre cinn de cheisteanna (Lánmharcanna: 40 marc)

Déanfar an mharcáil ar A, B agus C mar seo a leanas:

- A. Is é an gnáthrud go mbronnfar na marcanna de réir 6 mharc in aghaidh na ceiste agus le 6 mharc x 5 ghnóthófaí lánmharcanna 30 marc. Féach **Nótaí maidir le topaicí faoi leith** thíos maidir le hathruithe ón nós sin.
- B. Déanfar an mharcáil ar an bhfreagra seo de réir phrionsabail an Ráiteas Buntábhachta mar a leagtar síos thuas. Ceadófar Uasmharc Carnach 20 marc i leith na Ráitis Bhuntábhachta agus ceadófar Uasmharc 10 marc i leith Mheasúnóireacht Ghinearálta an scrúdaitheora ar an bhfreagra. Féach an scála aistritheach thíos.
- C. Déanfar an mharcáil ar an bhfreagra seo de réir phrionsabail an Ráiteas Buntábhachta mar a leagtar síos thuas. Ceadófar Uasmharc Carnach 30 marc i leith na Ráitis Bhuntábhachta agus ceadófar Uasmharc 10 marc i leith Mheasúnóireacht Ghinearálta an scrúdaitheora ar an bhfreagra. Féach an scála aistritheach thíos.

Marc Carnach (MC)

Seo é an marc iomlán a bhronntar mar gheall ar Ráitis Bhuntábhachta, faoi réir ag uasmhéid marcanna 20 marc i gcás chuid B agus uasmhéid marcanna 30 marc i gcás chuid C.

Meastóireacht Ghinearálta (MG)

Agus marcanna á mbronnadh faoi MG, tabharfaidh an scrúdaitheoir san áireamh a fheabhas a thagann an freagra leis an gceannteideal nó a théitear i ngleic leis an gceist a cuireadh. Beidh an tábla grádúcháin seo a leanas i bhfeidhm:

Sármhaith: 9-10 marc

An-mhaith: 7-8 marc

Go maith: 5-6 mharc

Réasúnta: 3-4 mharc

Lag: 0-2 mharc

Agus marcanna faoi MC agus MG araon á mbronnadh, beidh dearcadh oscailte ag an scrúdaitheoir, ag déileáil leis an ábhar, maidir leis an réimse freagraí inghlactha a bhféadfaí bheith ag súil leo ó iarrthóir ar an nGnáthleibhéal agus beidh tuiscint ag an scrúdaitheoir ar scóip an eolais agus na scileanna staire a éilítear faoin siollabas.

Nótaí faoi Topaicí faoi leith

ROINN 2: ÉIRE (200 marc)

Ceisteanna le freagairt faoi dhá cheann de na sé topaic.

Éire: Topaic 1

Leasú agus Reifirméisean in Éirinn na dTúdarach, 1494-1558

- A1. 6M
A2. $3M + 3M = 6M$
A3. 6M
A4. 6M
A5. 6M
- B - Lánmharcanna MC = 20 marc   Lánmharcanna MG = 10 marc
C - Lánmharcanna MC = 30 marc   Lánmharcanna MG = 10 marc

Éire: Topaic 2

Éirí amach agus concas in Éirinn i réimeas Eilíse, 1558-1603

- A1. 6M
A2. 6M
A3. $3M + 3M = 6M$
A4. $3M + 3M = 6M$
A5. $3M + 3M = 6M$
- B - Lánmharcanna MC = 20 marc   Lánmharcanna MG = 10 marc
C - Lánmharcanna MC = 30 marc   Lánmharcanna MG = 10 marc

Éire: Topaic 3

An ríocht in aghaidh na coilíneachta – an streachailt don lámh in uachtar in Éirinn, 1603-1660

- A1. Dhá thír = 3M, trí thír = 4M agus ceithre thír = 6M
A2. Dhá chathair = 3M, trí chathair = 4M agus ceithre chathair = 6M
A3. 6M
A4. 6M
A5. 6M
- B - Lánmharcanna MC = 20 marc   Lánmharcanna MG = 10 marc
C - Lánmharcanna MC = 30 marc   Lánmharcanna MG = 10 marc

Éire: Topaic 4
Cinsealacht choilíneachta a bhunú, 1660-1715

- A1. 6M
- A2. 6M
- A3. 6M
- A4. 6M
- A5. 6M

B - Lánmharcanna MC = 20 marc   Lánmharcanna MG = 10 marc

C - Lánmharcanna MC = 30 marc   Lánmharcanna MG = 10 marc

Éire: Topaic 5
An choilíneacht in aghaidh na ríochta – teannas in Éirinn i lár an ochtú haois déag, 1715-1770

- A1. 6M
- A2. 6M
- A3. 6M
- A4. 6M
- A5. 3M + 3M = 6M

B - Lánmharcanna MC = 20 marc   Lánmharcanna MG = 10 marc

C - Lánmharcanna MC = 30 marc   Lánmharcanna MG = 10 marc

Éire: Topaic 6
Deireadh na ríochta Éireannaí agus bunú an Aontais, 1770-1815

- A1. 6M
- A2. 6M
- A3. 3M + 3M = 6M
- A4. 6M
- A5. 3M + 3M = 6M

B - Lánmharcanna MC = 20 marc   Lánmharcanna MG = 10 marc

C - Lánmharcanna MC = 30 marc   Lánmharcanna MG = 10 marc

ROINN 3: AN EORAIP AGUS AN DOMHAN MÓR (100 marc)

Ceisteanna as ceann **amháin** de na cúig topaic le freagairt.

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 2

Creideamh agus cumhacht: an pholaitíocht i ndeireadh an séú haois déag, 1567-1609

- A1. 6M
- A2. $3M + 3M = 6M$
- A3. 6M
- A4. 6M
- A5. 6M

B - Lánmharcanna MC = 20 marc   Lánmharcanna MG = 10 marc

C - Lánmharcanna MC = 30 marc   Lánmharcanna MG = 10 marc

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 3

Éiclips na Sean-Eorpa, 1609-1660

- A1. 6M
- A2. 6M
- A3. $2M + 2M + 2M = 6M$
- A4. 6M
- A5. $3M + 3M = 6M$

B - Lánmharcanna MC = 20 marc   Lánmharcanna MG = 10 marc

C - Lánmharcanna MC = 30 marc   Lánmharcanna MG = 10 marc

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 4

An Eoraip le linn ré Louis XIV, 1660-1715

- A1. 6M
- A2. 6M
- A3. 6M
- A4. 6M
- A5. 6M

B - Lánmharcanna MC = 20 marc   Lánmharcanna MG = 10 marc

C - Lánmharcanna MC = 30 marc   Lánmharcanna MG = 10 marc

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 5
Impireachtaí á mbunú, 1715-1775

- A1. $3M + 3M = 6M$
- A2. 6M
- A3. 6M
- A4. 6M
- A5. 6M

B - Lánmharcanna MC = 20 marc   Lánmharcanna MG = 10 marc

C - Lánmharcanna MC = 30 marc   Lánmharcanna MG = 10 marc

An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 6
Impireachtaí faoi réabhlóid, 1775-1815

- A1. 6M
- A2. 6M
- A3. 6M
- A4. $3M + 3M = 6M$
- A5. 6M

B - Lánmharcanna MC = 20 marc   Lánmharcanna MG = 10 marc

C - Lánmharcanna MC = 30 marc   Lánmharcanna MG = 10 marc

